

ressò mont-roigenc

PLATGES DE MONT-ROIG (4): DELS PRATS A LA PLANA DELS PENYALS

Martí Rom

www.martirom.cat

05-04-2018

Crec que fou l'estiu de 1962 quan va començar a canviar aquella zona costanera que va del barranc de Rifà a les ruïnes de Miramar. Es va crear el primer càmping, el "Playa Mont-roig"; després vindrien "El Torreón del Pirata" (més tard, "La Torre del Sol"), el "Marius" (després "Els Prats")... les urbanitzacions. Uns anys abans, a finals dels cinquanta, a la Plana dels Penyals s'iniciava un gran projecte d'urbanització que l'anomenarien "Miami".

Si unes dècades enrere vèiem com el contraban era freqüent a les platges de Mont-roig¹, en els darrers temps ho han estat els desembarcaments de droga. Jo vaig viure un d'aquests casos. Fou el divendres 28 de juliol de 2006. El "Diari de Tarragona" de l'endemà titulava: "*Decomisada una lancha planeadora y 60 kilos de hachís*". Era una nit fosca, tres dies abans, el 25, havia sigut lluna nova. En aquella foscor, tot d'una sents sorolls estranys, veus un camió de grans dimensions al camí a tocar de casa, albires una munió de persones amunt i avall pel camí que du a la platja i vas escoltant els cops dels fardells en ell moment de caure a la caixa del camió... Passa el temps. No saps què fer. El lloc és tan inconcret que no pots avisar ningú. I, al cap d'una bona estona, veus senyals de llanternes als camins del voltant, com donant el vist-i-plau a la ràpida sortida. En un moment, tot va quedar en una estranya tranquil·litat; era un silenci estrany. Et quedes sense poder dormir. Ja de matinada, un parell d'hores després, un altre soroll t'inquieta. És el de la màquina que neteja la platja; ve del càmping Màrius (ara càmping Els Prats). Des de casa, veus els seus focus il·luminant la platja. De cop s'atura. Ha trobat una gran llanxa abandonada a l'arena. Es queda immòbil una bona estona. Deuen ser les sis del matí. Al cap d'una estona, arriben els policies municipals. Més tard, ja cap a les nou, tot aquell indret s'omple de mossos d'esquadra i guàrdies civils. Durant varies hores escorcollen el canyar, els matolls. Deuria ser aleshores quan van trobar els seixanta quilos de haixix de què parlava el titular del diari. Aquell diari deia que havien trobat "*una embarcación semivolcada, concretamente una planeadora de 10 metros de largo y cuatro motores... Esta no es la primera vez que en este punto... se detectan lanchas utilizadas para el tráfico de estupefacientes...*".

Al cap d'un parell de dies, i següents, vam començar a veure algunes persones amb una presència estranya. Una parella d'homes, ben vestits, passejant per la platja a tocar del canyar, com esguardant alguna cosa. En un primer moment, penses que potser siguin d'obres públiques, de Tarragona; aquells que, a vegades, ronden per la platja observant si s'han fet edificacions irregulars. Mentres, nosaltres passejàvem pel batent mirant-los de reüll. Tot d'una s'aturen, entren al canyar i agafen un paquet. Donen mitja volta i se'n van cap al camí que els allunya de la platja. Un altre dia s'atura un cotxe a tocar de

¹ Vegeu el meu text "Platges de Mont-roig (1): contraban, corsaris i submarins", publicat al web de "Ressò mont-roigenc" el 26 de gener de 2018.

casa, al mig del camí; surt un home jove i s'encamina decidit a una mena d'amagatall sota un pilar del que havia estat anys enrere cal Beatet. Treu un altre paquet, puja al cotxe i marxa ràpidament. Llegint documentació sobre aquests casos de desembarcament de droga sembla que, a alguns dels ocasionals col·laboradors, els paguen amb un paquet de la mateixa droga. Com que és perillós endur-se-la al mateix moment, l'amaguen pels voltants fins que poden anar a recollir-la.

Segons he pogut saber per la premsa, dos anys després, la nit del 14 de maig de 2008, hi va haver un altre desembarcament. Aquest cop deia que fou davant de "Casa Ortiz", una mica més enllà de casa, tocant al càmping. La guàrdia civil va enxampar-los amb 2.850 quilos de haixix. El dia 10 havia sigut lluna nova.

El primer plànol detallat de la zona costanera de Mont-roig que he trobat és del 1919: "Mapa planimètric de Mont-roig". Explica que són "Los trabajos de campo fueron ejecutados por los topógrafos D. Pedro Smith y D. José Alia en el año 1919". Fou un encàrrec del Servei Geogràfic de la Mancomunitat de Catalunya². Comparant amb d'altres indrets del terme municipal, es pot comprovar com la franja costanera era poc habitada, s'hi veuen pocs masos. Alguns són citats pel seu nom: "Casa del Moso" (tocant a Rifà) i "Casa de José Antonio Aleu" (més o menys on ara hi ha el càmping Els Prats). Més avall trobem la "Torre del Telégrafo"³ que correspon a la que encara hi ha al

² Es pot consultar al web de l'Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya. El vaig descriure amb detall al meu text "Mont-roig: Geografies, camins i viatgers (6)" publicat al web de "Ressò mont-roigenc" el 18 de maig de 2016.

³ A "Ressò mont-roigenc" núm. 12, a la pàg. 20, a la "Fitxa històrica" dedicada a Mont-roig, s'hi esmenta la "Torre del porquerol o del Telègraf, a mil cinc-cents metres al nord de les ruïnes de Miramar".

càmping “Torre del Sol”⁴. Ferran Jové, en el seu llibre, a la pàg. 403, diu “*es la torre coneguda com del Reverter*”, i cita el llibre “El tercer carlisme a les comarques meridionals de Catalunya (1872-1876)” (Publicacions de l’Abadia de Montserrat, 1997) de Robert Vallverdú que, a la pàg. 225, escriu: “*Aquests centre d’observació i comunicació escampats per tota la geografia tarragonina... (van permetre) observar la situació i el moviment de les partides carlines. Tenim constància de la construcció d’aquestes enormes torratxes a... Mont-roig...*”. Es refereix a la III Guerra Carlina (1872-1876). Aquesta Torre del telègraf formava part d’una de les tres línies de telegrafia òptica que va existir a Espanya. Anava de València a Barcelona i La Jonquera. Es va començar a construir el 1853. La part catalana d’aquesta xarxa va durar fins gairebé finals del segle XIX. Aquella torre és la núm. 49.

Gairebé a aquesta mateixa alçada de la Torre del telègraf, a la carretera nacional N-340, en aquell plànol, hi trobem la “*casilla de Peones Camineros*”⁵.

Plànol des de (la dreta) càmping Els Prats al càmping La torre del sol

En aquells plànols de la construcció del ferrocarril (1865) veiem que des de la riera de Riudecanyes fins més o menys on ara hi ha el càmping Torre del Sol, hi ha, a tocar de la platja, aquelles parcel·les petites i quadrades on s’hi conreava l’arròs. Més a l’interior, com a mínim fins la carretera nacional, i fins l’actual càmping Els Prats, hi tenim diversos camps conreats. Més avall, tan sols trobem alguns camps conreats al voltant de l’Estany Salat. La resta, fins l’Hospitalet i cap endins, són terres ermes.

En aquell plànol del 1919, hi veiem que més avall del barranc de la Porquerola, i abans d’arribar a Miramar, hi figura un estany. Deu ser el que Ferran Jové anomena “Estany del Bitxac”⁶. Explica que “*el Bitxac va fer una plantada d’arbres i una sembrada de cereals o llegums i que no va poder aprofitar res perquè li va entrar l’aigua del mar i li*

⁴ Al principi es deia “Torreón del pirata”.

⁵ La cita Ferran Jové a la pàg. 384.

⁶ Pàg. 160.

ho va malmetre tot...”. En el plànol veiem com al voltant d’aquest estany hi ha un o dos camps conreats.

Continuant per la costa hi trobem les ruïnes de Miramar i, una mica més avall, a l’Estany Salat⁷, la construcció dita de “Maria Cristina”. Sobre el primer, Ferran Jové esmenta que també se’l coneixia com la “casa dels lladres”⁸. També he trobat aquesta denominació en una notícia del diari “El Imparcial”, de Madrid, del 23 de juliol de 1882, en la qual s’hi esmenta que dues persones ingressen a presó “por el delito de robo cometido en el ventorillo denominado *Dels Lladres, término municipal de Montroig...*”.

Plànol des de (la dreta) càmping La Torre del sol a Miramar

Aquells indrets del final del terme municipal, precedents dels molt conflictius del Coll de Balaguer, deuriem ser un xic perillosos; si més no, per la gent de fora vila que hi passava⁹. He trobat una notícia del “Diario de Barcelona”, del 27 de març de 1829, on es comenta, en el castellà administratiu d’aquella època, un fet delictiu que va succeir a l’Estany Salat. Diu: “*Que en virtud de provehido de catorce del corriente, hecho por S. E. la Sala del Crimen de la misma en méritos de la causa principiada por el Bayle de la villa de Monroig, y sigue en la actualidad el M. I. Sr. Baron de Juras Reales, ministro de la propia Sala contra Tomas Vila (a) Pistol, Juan Mendoz (a) Chin, presos en las reales cárceles de esta ciudad, y Pedro Abelló (a) Llebot, ausente vecino de la espresada villa de Monroig, sobre haber robado la Real mensagería y viajantes que iban en ella cerca el barranco llamado el Estany Salat, en la mañana del ocho de enero del año prócsimo pasado. Se cita, llama y emplaza al referido Pedro Abelló (a) Llebot, por primero y último edicto, para que dentro el termino de treinta días contaderos desde el de su publicación en adelante, comparezca en las Reales cárceles de esta capital, á efecto de defenderse de la culpa que le resulta en dicha causa, pues de lo contrario se seguirá la misma en su rebeldía hasta sentencia definitiva, acusándole no*

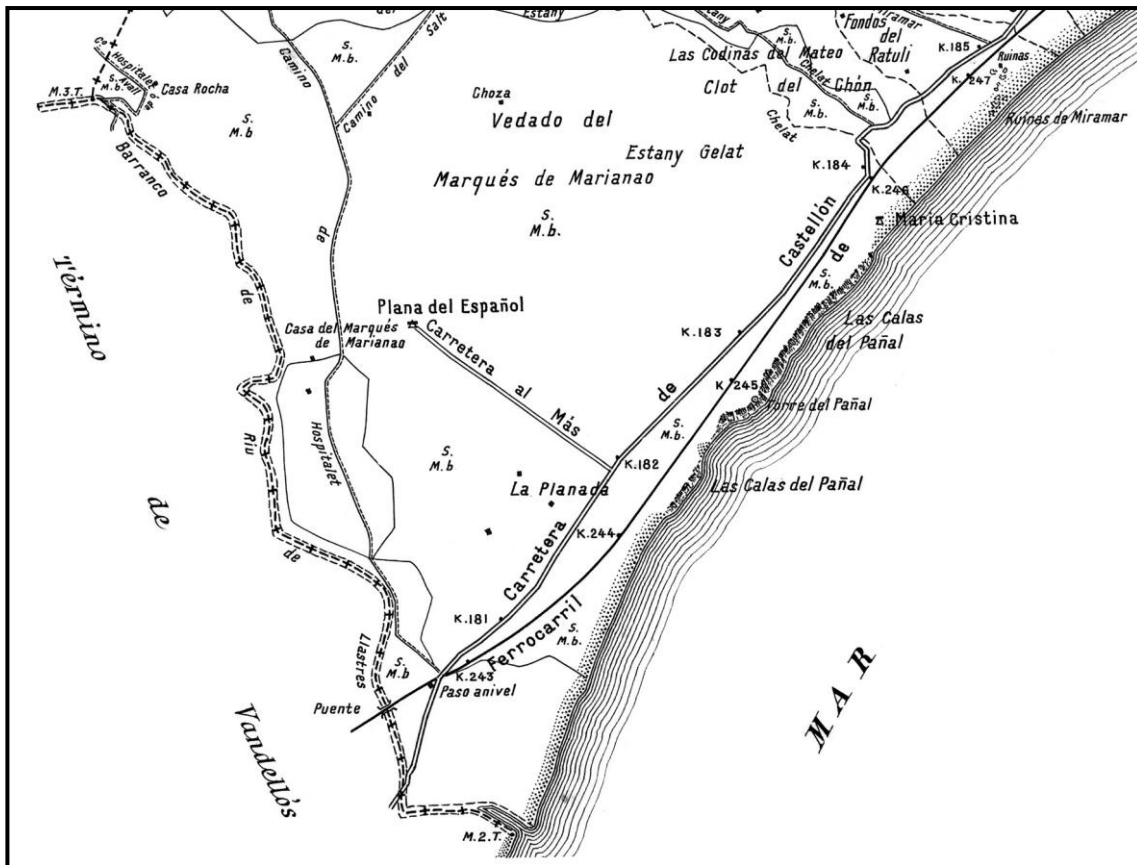
⁷ Ferran Jové també l’anomena “Estany Llong” (pàg. 303).

⁸ Pàg. 300.

⁹ Vegeu el meu text “Mont-roig: geografies, camins i viatgers (1)”, publicat al web de “**Ressò mont-roigenc**” el 28 de desembre de 2015.

obstante su contumacia. Y para que sea notorio y llegue la noticia del mencionado Pedro Abelló (a) Llebot, mando S. E. dicha Real Sala espedir el presente pregón o edicto; que se publique y fije en los parages públicos acostumbrados de esta ciudad y que se inserte en el periódico de la misma. Dado en Barcelona a veinte y tres de marzo de mil ochocientos veinte y nueve. El Conde de España...”. Aquell dit “bayle” era el batlle, l’alcalde de Mont-roig.

Sobre aquell indret dit “Maria Cristina”, que com podem concloure no deuria existir en aquell 1829 del fet anterior, Ferran Jové explica que era “una antiga casilla de carrabiners... a la vora de la platja, just a migjorn de l’estany Salat, entre la via del tren i la platja. La van tirar a terra fa molts anys...”¹⁰. Sobre l’Estany Salat: “ja fa molts anys, en una extraordinària marea de migjorn va pujar tant la mar que l’aigua salada va sobrepassar la via i la carretera i inundà un oliverar que hi havia. Asseguren que la salabor de l’aigua de mar va matar molts olivers i un eucaliptus molt gros que hi havia...”.

Per damunt de la carretera, a l’alçada de l’Estany Salat, en aquell plànol del 1919 hi trobem el “Clot del Chón”, que correspon al “Clot del Xon” citat per Ferran Jové¹¹. “És la mateixa depressió que... forma l’Estany Salat, a l’extrem nord de la Planada... Tota la clotada formava part del Vedat del marquès de Marianao i malgrat que no hi podien entrar amb el ramat, ho feien alguna vegada aprofitant les migdiades dels guardes perquè s’hi feia una herba de la mar que agradava molt a les bèsties...”. Aquest vedat

¹⁰ Pàg. 318.

¹¹ Pàg. 506.

era del *americano* Salvador Samà Torrents, un d'aquells catalans de Vilanova i la Geltrú que marxà a fer fortuna a l'illa de Cuba; era el propietari del Parc Samà de Cambrils¹².

Aquesta part final del terme de Mont-roig, des de temps antics, havia estat gairebé deserta; eren terres ermes. Era l'entrada al Coll de Balaguer, uns indrets allunyats i difícils. Escriu Antonio Ponz en el llibre *“Viaje de España, en que se da noticia de las cosas más apreciables, y dignes de saberse, que hay en ella”* (1788)¹³: *“desde Tortosa hasta Cambrils sería un verdadero desierto de quince horas, si no fuera por el corto lugar del Perelló... El día siguiente fui a comer a una Venta, que llaman el Hospitalet junto a un castillo antiguo, atravesando antes el famoso Coll de Balaguer... en tiempos pasados un paso muy peligroso de ladrones, y aun los Moros acechaban, y asaltaban de cuando en cuando a los pasajeros, escondiéndose en ciertas ensenadas del mar. En este siglo se ha hecho un fuerte con competente guarnición: así no hay estos riesgos... Desde el Hospitalet hasta Cambrils hay tres horas de camino... se ve un fuerte antiguo abandonado en la orilla del mar, y luego empieza un territorio bien cultivado de árboles...”*. El “fuerte antiguo” es Miramar.

Plànol dels voltants de l'Estany Salat

En aquell plànol del 1919 trobem que una àmplia zona delimitada per llevant pel “camino de la Pauma Negra al Estany Chelat”, pel nord pel “camino del salt del Tony” (que limita amb les terres de la partida anomenada el Casalot), i per ponent pel riu Llastres. La Pauma Negra són les terres on ara hi ha el Bonmont. Aquell “Estany Chelat” òbviament és l'Estany Salat¹⁴. Sobre aquell “Tony” veiem que era el nom d'un

¹² Salvador Samà Torrents (Barcelona, 1861 – Barcelona, 1933), marquès de Samà, de Marianao i de Vilanova i la Geltrú. Diputat liberal a Corts (com el marquès de Mont-roig Antoni Ferratges Mesa), alcalde de Barcelona 1905-1906 i 1910-1911. Era el propietari dels terrenys del que seria el Parc Güell de Barcelona; els va vendre el 1889 a Eusebi Güell.

¹³ En el volum XIII, de la pàg. 162 a la 164, descriu el recorregut per les nostres contrades.

¹⁴ Qui pugui tenir dubtes sobre la denominació de “Chelat”, “Gelat” o “Salat” pot consultar el text de Miquel Anguera “Beatet” en el seu article “L'Estany Salat de Mont-roig”, publicat en aquest web de “**Ressò mont-roigenc**” el 27 de novembre de 2015. O, també, l'acuradíssima reflexió de Ferran Jové en el seu llibre “Estudi onomàstic de la vila i terme de Mont-roig del Camp”, a la pàg. 446. En aquell mateix

mas d'aquell indret. Tota aquesta extensió ve definida com “Vedado del marqués de Marianao”. És el que ara es coneix com Miami. A la part superior hi tenim una “choza”. A la part central, i a mig camí de la mar, la “casa del marqués de Marianao”. Allí s’hi allotjava el marquès quan hi anava de cacera. A aquest indret se l’anomena “Plana del Español”, i més cap a la mar: “La Planada”. A la platja hi ha “Las calas del Pañal”; i, al seu bell mig, la “Torre del Pañal”. Bé, no és ni “Plana del Español” ni la “Torre del Pañal”. Un altre cop haurem de seguir les indicacions de Ferran Jové: “(Els Penyals) es refereixen als penya-segats que ha anat formant el batre secular de la mar brava... entre Miramar i el riu de Llastres. Antigament eren anomenats amb l'article salat: Espanyals”¹⁵. I de “Espanyals” deriven “Español” i els “Pañals”. Així doncs, haurem de parlar de la Plana dels Penyals.

He trobat una notícia en el “Diario de Tarragona”, del 15 d’octubre de 1889, on s’anuncia la subhasta “de la finca núm. 1087 del inventario... la cual constituye un terreno yermo para pastos, sito en la partida denominada Planada dels Españols... procedente del común de vecinos... de extensión superficial 384 jornales estadísticos, hallándose atravesada por el ferro-carril... la subasta tendrá lugar... el 16 de noviembre próximo...”. Més o menys, un any més tard, el diari “La Provincia” de Tarragona, del 14 de desembre de 1890, informa que el marquès de Marianao “acaba de comprar una finca en el término de Montroig, lindante con el del Hospitalet, de extensión superficial de unos mil jornales...”. Un altre cop el “Diario de Tarragona”, del 5 d’abril de 1891, publica una altra subhasta de la mateixa finca (1087), també un terreny erm de 384 jornals; deu ser la mateixa que la de la primera subhasta. Diu que la creua la via del tren i afegeix: “lindando al Norte con la carretera de Valencia, al Sud con el mar Mediterráneo, al Este con el Estany Salat, y al Oeste con el rio Lastres...”. Informa que la subhasta es faria el 4 de maig.

Plànol de la costa de la Plana dels Penyals després de l’Estany Salat

plànol del 1919 podem veure que tant al camí com al barranc se’ls anomena “Chelat” i que la partida diu que és “Estany Gelat”.

¹⁵ Pàg. 384.

A “La Vanguardia”, del 7 de setembre de 1901, es comenta una subhasta d’unes finques del terme de Mont-roig “pertenecientes al Estado”. Tres són adquirides pel “reverendo don Francisco Camps Bagué, en representación del señor marqués de Marianao”.

El 30 de gener de 1910 el “Diario de Tarragona” publicava que l’11 i 12 de juliol de 1909 hi havia hagut un “*voraz incendio iniciado en el paraje... llamado La Planada, vedado del señor marqués de Marianao...*”. El jutge municipal de Mont-roig demanava que es presentessin testimonis d’aquest fet. Diu que la guàrdia civil de l’Hospitalet van anar a socórrer.

El 20 de maig de 1911 el diari “El Restaurador (Diario de propaganda católico-social y de Avisos)” de Tortosa informa d’una subhasta per embargament d’unes finques dels germans Elvira, Encarnació, Emilia, Pere i Josep Virgili Mañé. A més d’un edifici a “*la Aldea de Hospitalet*” hi havia una finca a “*la Plana dels Espanyols, lindante al Norte, al Sur y al Oeste con el Sr. Marqués de Marianao y al este con el mismo y Agustín Domenech, plantada de olivos, algarrobos, algo de viña y maleza con una casa de planta baja, piso y cisterna, de superficie toda la fina de diez hectáreas, noventa y tres áreas...*”.

Ferran Jové explica sobre el Vedat del marquès de Marianao que “*hi sojornava temporades de vacances, sobretot hi feia estades per a la cacera, i el tenia vigilat constantment per dos guardes que no hi deixaven entrar ni els pastors*”¹⁶. Un d’aquests guardes, deuria ser a la primeria, es deia Sanç de cognom i va donar nom a una “casilla” que hi havia al Clot del Xon per vigilar la part de llevant del vedat¹⁷. Un altre era el Niceto; aquest tenia una “casilla” a l’altre extrem, cap al sud. Ferran Jové ens diu que a aquest Niceto un cop va rebre una munió de bastonades d’uns caçadors de Vandellós que l’acusaven d’enverinar un dels seus gossos; el van deixar enmig d’un coscoll pensant que l’havien mort. No va ser així. I quan es va recuperar va denunciar els seus agressors. Continua dient que uns anys més tard el van trobar mort d’un tret. No es va saber qui havia sigut fins passat el temps quan un dels carrabiners de la “Casilla de Maria Cristina”, a l’Estany Salat, va confessar a punt de morir que havia estat ell. Però es va endur a la tomba els motius¹⁸.

Al diari “La Cruz : diario católico” de Tarragona, del 5 de novembre de 1922, publicava: “*En el término municipal de Montroig, en la partida de La Planada, por la guardia civil ha sido encontrado el cadáver de Pedro Aragonés Toda (a) Aniceto guardia jurado del vedado de caza del marqués de Marianao. Presentaba una herida de arma de fuego cargada con perdigones en la cabeza. El cadáver ha sido hallado contiguo a la puerta de la casa donde vivía el guarda solo y parece que el hecho sucedió por la mañana de ayer. Nada se sabe del agresor o agresores*”.

El “Diario de Tarragona” de l’endemà detallava minuciosament: “*Pedro Aragonés Toda*¹⁹ *era un hombre de setenta años, que llevaba de servicio de guarda particular jurado en la finca más de treinta años; estaba viudo desde algunos y hace pocos meses*

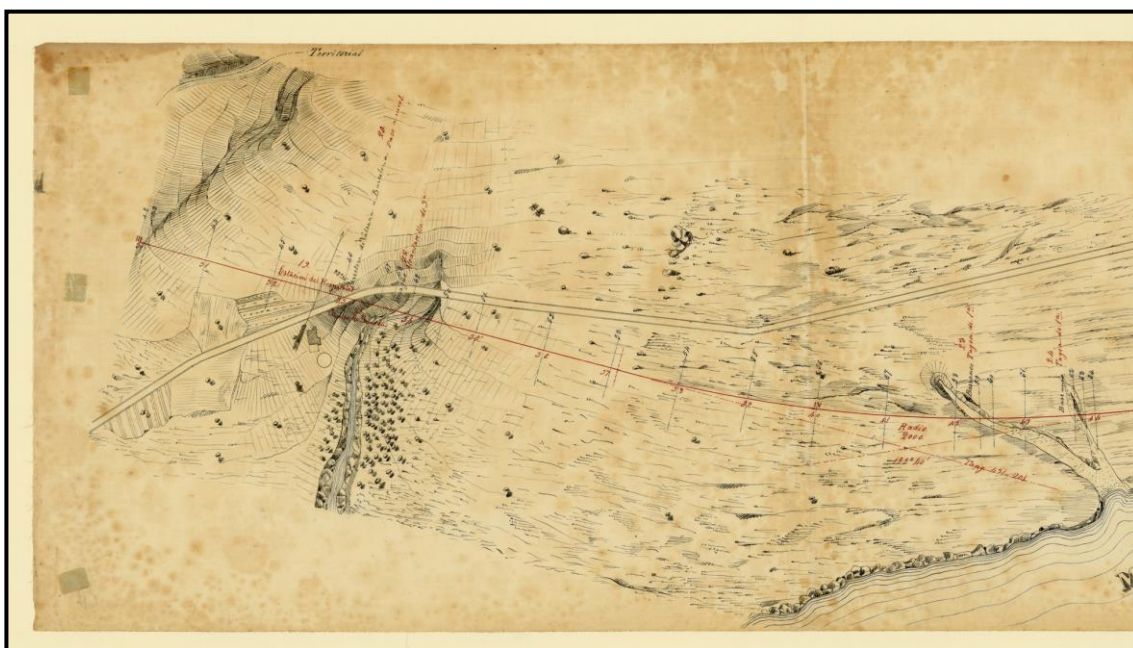
¹⁶ Pàg. 319.

¹⁷ Ferran Jové, pàg. 448.

¹⁸ Pàg. 355.

¹⁹ En el cens de 1911 consta que tenia cinquanta-vuit anys, que sabia llegir i escriure, era pagès i vivia a las “Afueras”. També, que tenia un germà de nom Joan de quaranta-vuit anys, que era fuster i vivia al carrer Major núm. 53.

falleció su único hijo sin descendientes, y la viuda de éste se separó, quedando sólo el guarda, habitando, como siempre, la casa que aislada en el centro del vedado existe y a unos tres kilómetros de la casa que habita el segundo guarda... La víctima, como celoso en el cumplimiento de su deber, raras veces dejaba su puesto. Pero el sábado último, por asuntos particulares, estuvo en esta capital, regresando a Hospitalet en el tren que sale de esta a las doce menos cuarto. Sobre las tres o tres y media se dirigió a la casa, sin que desde aquella hora se conozca dato alguno de lo que hiciera y de lo que le pudiera ocurrir. Al siguiente día, domingo, a las siete de la mañana, la pareja de la guardia civil, pasando la visita reglamentaria a las casas de campo, encontró el cadáver del infortunado Pedro Aragonés en el zaguán de la casa entre un gran charco de sangre. Avisadas las autoridades, éstas pudieron comprobar, siguiendo el reguero de sangre, que había sido herido frente a la casa, desde un pequeño matorral, que conservaba huellas del arma homicida, y a unos ocho pasos de distancia se le había descerrajado un tiro de perdigones, que dio de lleno en la cabeza de la víctima, la cual, tambaleándose, fue a caer muerto dentro de la casa. El asesinato debió de ser cometido sobre las siete de la tarde del sábado, cuando acababa de cenar el interfecto, que debió de salir, después, a la puerta a tomar el fresco, dejando un porrón con vino en uno de los escalones de acceso. El móvil seguramente no fue el robo, pues nada se observó en la casa indicada de que hubiese penetrado en ella personas extrañas, y hasta ahora se desconocen los asesinos...”. De tant en tant em sorprèn trobar en alguna crònica de diaris antics un relat tan acurat sobre alguns fets delinqüents. La descripció anterior és tan precisa que gairebé sembla que sigui una narració en directe. En algun moment penso recuperar textos sobre algun dels assassinats més famosos que hi va haver a Mont-roig, ja fa més de cent anys.

Plànol de la costa de la Plana dels Penyals arribant al riu de Llastres

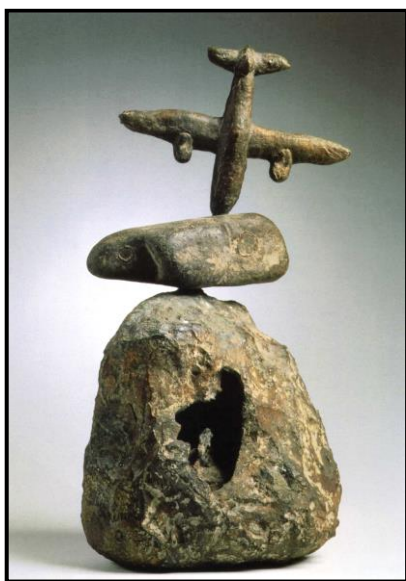
Continuant amb la descripció d'aquella partida de la Plana dels Penyals, del vedat del marquès de Mariano, Ferran Jové ens parla de dues coves: la del Roure i la del Flabiol²⁰. Diu que són unes balmes, la primera cap a la part septentrional del barranc de

²⁰ Respectivament, pàg. 442 i 255.

l'Estany Salat i la segona a tocar del riu Llastres. Estaven ben endreçades i servien per descansar quan el marquès anava de cacera. A la primera, fins i tot hi havia unes taules i uns bancs.

Més o menys per aquests anys Joan Miró, des del seu mas, feia excursions en bicicleta. Sabem que anava sovint a Cambrils, al port. També ho feia cap a la part meridional del terme de Mont-roig; ell mateix m'ho explicava en el meu documental "D'un roig encès: Miró i Mont-roig" (1979): "*Quan els diumenges anava d'excursió a peu o amb bicicleta, sovint anava des de casa fins a l'Hospitalet de l'Infant. Abans d'arribar-hi havia el Vedat del Marqués de Marianao, on s'hi feia casera. Recordo molt be que, de tan en tan, els conills creuaven la carretera...*". Els caçadors de Mont-roig expliquen que temps enrere, quan s'apropaven al barranc de l'Estany Salat, començaven a veure conills i llebres córrer per aquella planura erma i deshabitada. Aquells animals, conills o llebres, continuaran acompanyant Joan Miró, en alguns dels seus quadres, en anys posteriors. Per exemple, és el motiu principal de "Paisatge (La llebre)" de 1927. Fins i tot sembla pintar-hi la trajectòria que descriu l'animal. "*La llebre, la vaig veure. Va ser a Mont-roig. Una llebre que corria per la plana mentre el sol es ponia. La vaig veure que corria a tota velocitat. Hi havia una espiral: anava cap al sol, cap a l'infinit. El sol, és aquesta flama groga. Ho vaig veure, això: és el xoc d'una visió dels ulls...*"²¹.

D'aquell mateix any 1927 he trobat una notícia ben curiosa sobre aquells indrets. És d'un aterratge d'emergència d'un avió. Diu el "Diario de Tarragona", del 15 de juny de 1927: "*En el punto conocido por Plana del Español, término municipal de Montroig aterrizó otro avión militar que procedente de Madrid se dirigía a Barcelona. Resultaron ilesos el capitán Ibáñez y el soldado mecánico. El aparato quedó estropeado, cuidando de su custodia una pareja de la benemérita*". Eren dos avions que havien sortit del aeròdrom de Cuatro Vientos de Madrid per acompanyar l'avió italià del marquès de Pinedo que tornava cap a Itàlia després de fer un important vol transatlàntic. Dos dies abans de l'esmentada notícia, el 13 de juny, un d'ells va caure a Botarell quedant totalment destrossat però salvant-se el capità i el mecànic. L'altre, és el que va caure a Mont-roig.

Aleshores no era gaire normal veure volar avions. El propi Joan Miró comenta com veia un avió pel cel de Mont-roig: "*l'avió Tolosa – Rabat, que volava pel damunt nostre un cop a la setmana...*"²². Ho comenta tot explicant els elements de què consta el seu quadre "Paisatge català (El caçador)" (1923-1924). "*Representat en el quadre per la roda de l'hèlix, l'escala i dues banderes, la francesa i la catalana...*". Miró el situa a la part superior esquerra del quadre. Aquest era un dels avions postals de la línia "Poste Aérienne France-Maroc" que anaven de Tolosa de Llenguadoc (França) a Rabat. Es va inaugurar l'1 de setembre de 1919. Feia escales a Barcelona, Alacant i Màlaga. Fou la primera línia regular que sobrevolava Espanya. Curiosament, a partir del 1926, aquest vol el faria Antoine de Saint-Exupéry, el famós autor del

²¹ "El color dels meus somnis. Converses amb Georges Raillard", pàg. 56.

²² "Carnets catalans" de Gaëtan Picon, Edicions Polígrafa, 1976, pàg. 65.

llibre “El petit Príncep”. Hi ha una escultura de Miró, “Personnage et oiseau” (1966), coronada per un avió (“l’oiseau”), que ben bé podria fer referència a aquell avió i a Saint-Exupéry.

Baixem a terra. Ferran Jové esmenta que a la part final del terme de Mont-roig, gairebé tocant a l’Hospitalet, hi havia el mas de Pallejà²³. A la part de la platja d’aquesta gran finca hi havia un considerable pinar d’on en sobresortia un d’especialment gran i majestuós: era “lo Pi alt”²⁴.

El 1952, un barceloní Marcel·lí Esquius (1897-1970), va comprar l’antic vedat de caça de l’*americano* marquès de Marianao. En endavant, aquella Plana dels Penyals seria el nucli de Miami. El 1954 es va construir el primer edifici a l’actual plaça de Tarragona. S’iniciava una gran urbanització en el no res, en un immens espai de terres ermes. El “Diario Español” de Tarragona, del 4 de maig de 1956, publicava la notícia “El magno proyecto de urbanización de Miami-Playa”: “*Miami-Playa*” es el gran descubrimiento de nuestra “Costa del Sol”...”. Marcel·lí Esquius explicava: “*estamos urbanizando y explanando el terreno que ha sido dividido en parcelas... Le diré que sólo en una semana, se ha realizado en Zaragoza, la venta en firme de más de treinta parcelas... Ha sido de gran valor la colaboración prestada a nuestra primitiva idea por el gran arquitecto don Juan Zaragoza, que ha sido el alma de todas las creaciones...*”. Acabava el periodista: “*La realidad del éxito de “Miami-Playa” es ya indiscutible; un hombre de empresa ha contagiado de su fe a muchas personas que, en un plazo próximo, levantarán sus edificaciones modernas en uno de los lugares más bellos de nuestro litoral.*”.

Deuria ser per aquesta època, quan Marcel·lí Esquius ofereix algunes parcel·les a persones rellevants per veure si s’aconseguia atreure alguns compradors. M’ho comentava l’escriptor Joan Perucho: “*Vaig tenir un terreny a Mont-roig. Crec recordar que fou a l’inici d’allò que s’anomenà estranyament Miami. La persona que volia urbanitzar-ho va pensar que podria aprofitar el nom de Miró per fer promoció i va oferir-li... així com a diversa gent del seu entorn. Al tirar endavant la casa d’Albinyana, vaig vendre ’l...*”²⁵. Joan Perucho es va comprar una casa a Albinyana (Baix Penedès).

L’1 de setembre de 1956, el “Diario Español” publicava: “Festival en la playa de Montroig”: “*Para mañana Domingo día 2 de septiembre, se anuncia un gran festival en la playa de Montroig... con motivo de la bendición e inauguración de la Fuente Pública instalada en la Plaza de España – de la urbanización de aquella localidad... El acto estará presidido por el señor alcalde de Montroig José Savall... Con tal motivo se anuncian otros festejos, así como una audición de sardanas y concurso de baile*”.

En el mateix diari, el 20 de juliol de 1957, hi havia la notícia “Fiesta Mayor de Miami-Playa, en Montroig”: *La playa Miami, del término municipal de Montroig, prepara su primera Fiesta Mayor desde que se está urbanizando. Los festejos se iniciarán, el próximo día 25, festividad de San Jaime, y en esa fecha se precederá a la inauguración de importantes mejoras, como es el paso subterráneo que salva la vía férrea y desemboca en la espléndida playa. Las fiestas comenzarán por la mañana con una gran*

²³ Pàg. 370.

²⁴ Com tants altres casos, de castellanització i/o alteració per noms *estrangeritzats*, ara ha donat nom a una urbanització dita “Pino alto”.

²⁵ Revista “**Ressò mont-rogenic**” núm. 42 (III trimestre 1992), pàg. 20.

traca, y a las nueve, en la Vecina localidad de Hospitalet del Infante, ya que en aquella zona de Miami Playa no existe aún capilla, se celebrará una solemne misa. Después de una selecta audición de sardanas se procederá a la colocación de la primera piedra del gran restaurante residencia, cuya construcción se llevará a ritmo acelerado y contará con las máximas comodidades y adelantos modernos. El párroco de Montroig, Rvdo. don José Blas, bendecirá la primera piedra... Por la tarde se celebrarán numerosos festejos de carácter popular, selectos bailes e interesantes competiciones deportivas”.

El 25 d’octubre del mateix any, el mateix diari feia la crònica del viatge del general Franco des de Tarragona a València. Fa uns breus comentaris sobre el seu pas pels diversos municipis: *“Cambrils - que había erigido un arco triunfal -, Hospitalet del Infante, la urbanización Miami-Playa, engalanada...”*.

“La Vanguardia”, del 26 de juliol de 1960, comentava la inauguració del monument a Alexander Fleming, el descobridor de la penicil·lina. Explica que hi va assistir la vídua, Amalia Fleming. Hi van anar una munió d’autoritats i diu que la orquestra Eslava de Riudoms va interpretar els himnes espanyol i anglès. Acaba: *“Miami-Playa ofrecía un sugestivo aspecto, con profusión de banderas españolas en su amplia extensión y una gran concurrencia...”*.

El dimecres 5 d’abril de 1961, a la primera plana de “La Vanguardia”, una fotografia, de les quatre que hi havia, era del cardenal de Tarragona Benjamín de Arriba y Castro arribant a Miami per l’acte de la col·locació de la primera pedra de l’església dedicada a Santa Maria Magdalena. Duu el nom de la germana de Marcel·lí Esquiús. Es va inaugurar el 1964.

El 25 de novembre de 1969, el “Diario Español” publicava una àmplia notícia sobre un llamp que va caure a l’església produint greus desperfectes. Això es va produir cap a les deu del matí del diumenge 23. “Hizo caer la campana, destruyó una imagen del Niño Jesús y abolló un copón... Mossèn Josep Maria Franquet, rector de Mont-roig del 1959 al 1971) comenta: *“Lo más providencial es que cuando cayó el rayo nadie había en el templo... Si hubiera ocurrido poco después, con la iglesia llena de fieles, hubiera sido de pánico... Parecía como si hubiera pasado por ella un huracán...”*“.

A “La Vanguardia”, del 14 de setembre de 1967, podem llegir una extensa notícia encapçalada amb “Notables posibilidades turísticas de las playas de Montroig. Está en estudio una campaña para dar a conocer las bellezas y excelencias de sus doce kilómetros de costa”. Deia: *“No cabe duda de que el turismo ha impulsado muchas zonas de nuestra provincia y dado fama a playas y trozos de litoral, antes prácticamente desconocidos... Desde los mismos alrededores de las playas de Cambrils hasta las primeras casas de Hospitalet se extienden las playas de Montroig. Hasta hace unos 10 años, las numerosas fincas de secano que se extienden entre la carretera de Valencia y el mar, estaban casi abandonadas y con escasos cultivos. Eran trozos de terreno donde crecía el olivo o el algarrobo, pero cuya cosecha no preocupaba a nadie por su improductividad. Recordemos lo que se llamaba desierto de Montroig, a lo largo de la carretera de Valencia, antiguo coto de caza del marqués de Marianao, cubierto de matorrales y algunos pinos desperdigados... De locos y visionarios fueron calificados los que adquirieron la Plana dels Espanyals, el antiguo coto de caza aludido, para montar allí un enclave turístico... En una comunidad de esfuerzos encomiable van a emprender una campaña de promoción de las playas de Montroig.*

Será instalada una Oficina de Turismo e Información en la villa: carteleras anunciando al viajero que se encuentra en Montroig y sus playas...”.

Més enllà de la Plana dels Penyals, de Miami, passat el riu Llastres hi trobem el nucli de població de l'Hospitalet de l'Infant. Ja estem al terme municipal de Vandellòs. A mitjans dels anys seixanta, el grup d'adolescents estiuejants dels Prats teníem el costum, un cop a l'any, d'agafar un primer tren del matí al baixador de Mont-roig, a tocar de casa, per anar a l'Hospitalet. La nostra gran excursió estiuenca era tornar caminant per la platja; eren uns set quilòmetres. De tant en tant, quan la calor assetjava, ens banyàvem. Arribàvem a l'hora de dinar.

Sobre l'Hospitalet de l'Infant, aquella “*aldea de Hospitalet*” de què parlava aquell diari, recordo que els vells de Mont-roig deien que sols hi havia “peons caminers i aficionats als feixos”. Resumint: tan sols unes poques persones²⁶.

Addenda

Alguns dies a l'estiu, quan no anem a banyar-nos a la platja de la Pixerota, ho fem a la Platja Cristall de Miami. Des de fa alguns anys hi ha una cosa que em té encuriolit. Que jo sàpiga, tan sols en aquesta platja del terme municipal de Mont-roig s'hi poden trobar, quan la mar du al batent aquella abundor de pedretes, els captivadors “ulls de Santa Llúcia”. Uns cargols de mar de forma plana i lleugerament el·líptica, que tenen dues cares, una lleugerament marronosa i l'altra blanca, polida i amb una mena de dibuix que

recorda una espiral. Normalment fan entre 0,5 i 2 centímetres de llargada. Alguns diuen que són com un ull màgic. Sovint són emprats per fer arracades, penjolls o qualsevol altre ornament... També se'n diuen “ulls de sirena”. Després del bany, enlloc d'estirar-me a l'arena, passejo pel batent cercant aquestes meravelles que ens du la mar. A casa, m'acompanyen dins de petites ampolles de vidre.

“Tothom qui troba aquesta mena de cargol els recull, no els pot deixar abandonats i, fins i tot, quan en té dos o tres, li entra la fal·lera del col·leccionista. Llur visió és fascinant i llur tacte, semblant al del jaspí polit, d'una sensualitat refinada. Quan en trobeu un cap per amunt, mostrant la cara on hi ha dibuixada l'espiral, us sembla talment un ull encantat que estigui

implorant la vostra ajuda. Enmig dels mils i mils de granets de sorra, aquest ull esdevé ostensible com un crit diminut. A través del mirall de l'aigua, la distància i les mides esdevenen enganyoses i encara us inciten més a abastar-lo, si una onada no el capgira o no us l'arrabassa abans...”. És un fragment d'una narració de Josep Palau i Fabre (1917-2008), de “La llegenda dels ulls de sirena” que va escriure a Grifeu (Llançà)

²⁶ En aquell plànol del “Projecte de tren entre l'Hospitalet de l'Infant i Tarragona” (1865), de l'Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya, a més de l'antic hospital tan sols s'hi veuen unes quatre cases.

l'agost de 1969²⁷. Jo vaig tenir la sort de treballar gairebé un any, el 1993, amb Palau i Fabre preparant un llibre i un documental. Viu en el meu record.

²⁷ El podeu trobar a “Contes despullats” (1983), Edicions del Mall, pàg. 35.